

Orbók Lóránd (1884–1924)

E lapszámunkban a Spanyolországba elszármazott, világhírű unitárius színdarabíróra, Orbók Lórándra emlékezünk.

Orbók Lóránd családja kökösi származású. Nagyapja, Ferenc unitárius lelkész volt. Apja, Mór 1853-ban már Kövenden született, majd Galgócon, Pozsonyban és Kolozsváron a tanítóképző tanáraként működött.

Orbók Lóránd 1887. szeptember 17-én, Pozsonyban látott napvilágot

Középiskolai tanulmányait Kolozsváron az Unitárius Kollégiumban végezte. Jogot a kolozsvári Tudományegyetemen hallgatott, de tanult a párizsi Sorbon Egyetemen is. Szünidejét Pesten, Svájcban és Párizsban töltötte. 1907-ben doktorált és ettől az évtől a budapesti Jurányi utcai felsőbb leányiskolában tanított. Két év múlva, 1909-ben beutazta Görög- és Törökországot, valamint Kisáziát.

Pesten tagja volt a Nyugat írói csoportosulásnak. Kiemelkedő tevékenységeként íróársai – Kosztolányi Dezső, Rédey Tivadar, Jeschik Ámos – közreműködésével megalapította az első magyar művészi báb-színházat. A színház 1912-ben mutatkozott be Vitéz László néven.

Az I. világháború kitörése Párizsban találta. Először megmenekült az internálástól, de később Dél-Franciaországba vitték, ahol elsősorban az időjárás tette próbára egészségét. Sok utánjárással menyasszonyának sikerül kijárnia, hogy hatósági felügyelet alatt egy fél évig egy Morlaix nevű kis fürdőhelyen húzza meg magát. Kuncz Aladár (1885-1931), aki szintén átélte a francia internálás nehézségeit, Fekete kolostor című regényében emléket állított Orbók Lórándnak is.

Írásából tudjuk, hogy menyasszonya, Detrée Jeanne hosszas utánjárással svájci útlevelet szerzett számára, azonban a svájci határon letartóztatták, s néhány hetet kénytelen volt katonai börtönben eltölteni.

A fogságból szintén menyasszonya segítségével szökött meg. Spanyolországba ment és Barcelonában telepedett le. Házasságot kötött, s Lorenzo Azértis néven kezdte meg azt az irodalmi munkásságot, amellyel kora legnagyobb színdarabírói közé küzdötte föl magát. A spanyol és katalán színpadok után meghódította a német, a svéd és a lengyel színházakat. Sikereire Amerika tette föl a koronát.

Az Unitárius Élet (Világhírű magyar unitárius, 1964. 2. sz.) szerint első színdarabja egy Kolozsváron írt és ugyanitt 1907. november 20-án színre került, egy

felvonásos népies játék, amely a *Bolond Istók* címet viseli.

Az Erdélyi Lapok (1909) közlése szerint 1909-ben írta meg *Jantschi* című elbeszélését. Ugyanez a folyóirat emlékezik meg (1909. 425. old) *Isogi útja* című japán tárgyú meséjéről is.

1914-ből ismert *Tündér* című darabja, amelyet azon év október 10-én a Vigszínház mutatott be. A Magyar Színművészeti Lexikon (410. old) szerint e darabot spanyol nyelven újraköltötte.

1917-ben írta meg a *Mester öccse* és a *Pillangó* című munkákat.

1923-ból való a *Casa Nova* című darab, amelyet ugyanazon évben mutattak be az Epire Theatreban.

Orbók főműve a *Bagdad felé* című darab, amelyet négy nagy európai színház tűzött műsorára.

A színháztörténet jelentős munkái sorában említi a *Stephenson*, a *Sejntgáli lovag* és a *Gogoly* című darabokat.

Szintén az Unitárius Életből ismert, hogy a budapesti Színháztudományi Intézet lépéseket tett Orbók nálunk ismeretlen munkái összegyűjtésére, magyar nyelvre való lefordítására és azok ismertetésére.

Orbók Lórándot a francia internáltság és spanyolországi vándorlásai alatt szerzett betegsége ellenálló erejét fölemésztették s alig 40 éves korában – sikereinek csúcán – 1924. június 20-án fejezte be életét.

Halálakor a spanyol színházak gyászünnepségeket rendeznek. A színházigazgatók gyászbeszéde után eljátszották egy-egy nagysikerű darabját. Révész Andor a *Literatura* című lapban (1928) azt írta, hogy Orbók spanyolországi darabjai Pestnek szólnak, „ahol őt soha nem vették elég komolyan”.

Kelemen Miklós

